

De Tijger

De koning van de jungle. De meester van de sluipkunst. De krachtpatser tussen het kreupelhout. Als je ooit eens oog in oog met een tijger komt, snap je direct waarom hij zo bewonderd wordt. Met zijn soepele tred en zijn machtige kaken is de tijger misschien wel het indrukwekkendste dier van het oerwoud. De kans dat je zo'n prachtige superkat in het wild te zien krijgt is overigens klein, want er zijn maar weinig tijgers over. In dit informatieblad kun je lezen hoeveel er nog zijn. Ook vind je van alles over hun levenswijze en de bedreigingen. Bovendien kun je lezen hoe de tijger onder andere door het Wereld Natuur Fonds beschermd wordt.

Tijgers leven in Azië. Vroeger kwamen ze in bijna alle beboste streken voor. Van de mangrove-bossen aan de tropische kusten tot ver in de naaldwouden van Siberië. En van het oosten van Turkije tot het eiland Bali van de Indonesische Archipel. Nu komen de tijgers eigenlijk alleen nog maar voor in de beschermde reservaten in India en Zuidoost-Azië.

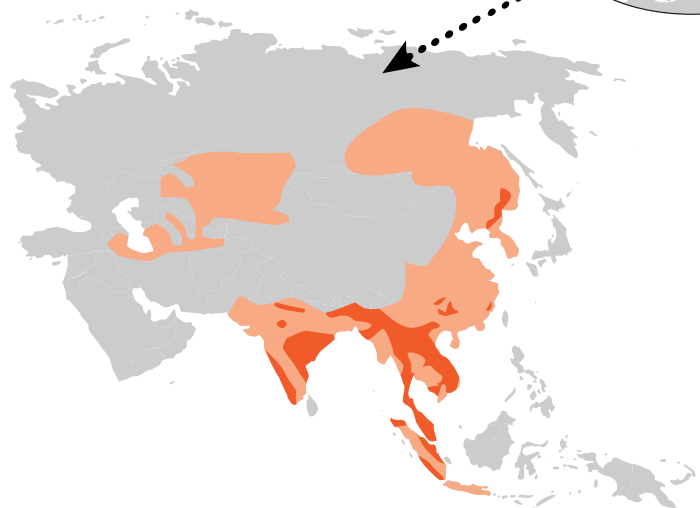
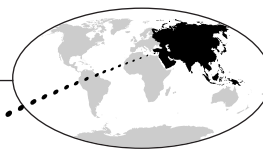
Verloren koninkrijk

De tijgers hebben hun koninkrijk verloren omdat veel van de bossen plaats moesten maken voor landbouwgrond. Bovendien zijn de tijgers door de eeuwen heen fel bejaagd. In de eerste plaats omdat de mensen het zo stoer vonden om op tijgers te jagen. De vroegere leiders van India (de Maharadja's) slachtten de tijgers bij duizenden af om te laten zien hoe machtig zij waren. Later namen de Engelse overheersers deze slechte gewoonte over. Uitgerust met geweren, olifanten en inlandse scherpschutters was het zelfs voor een erg onhandige Brit nog mogelijk om met een flinke partij tijger-tapijten naar Engeland terug te keren. Inmiddels is de jacht in de meeste tijgerlanden streng verboden. Maar de stroperij gaat in het geniep nog keihard door.

De Bengaalse tijger is de tijger die nu nog het meest voorkomt.

Tijger vroeger en nu

Bos weg, tijgers weg

Doordat er nog maar zo weinig tijgers over zijn lopen zij de kans om uit te sterven. De meeste Nederlanders zouden dat heel erg vinden. Maar sommige mensen die in de buurt van tijgers leven zouden dan misschien juist opgelucht zijn. Tenslotte is de tijger een gevaarlijk roofdier. Het grootste probleem voor de tijger is dan ook dat er steeds minder afgelegen bosgebieden zijn waar hij rustig zijn gang kan gaan. Sinds 1900 is het aantal mensen enorm snel toegenomen. Vooral in de streken waar tijgers voorkomen. Landen als India, China, Indonesië, Bangladesh en Vietnam behoren tegenwoordig tot de dichtstbevolkte gebieden van de wereld. Om al die mensen te voeden zijn overal akkers aangelegd op plaatsen waar vroeger bos was. De daarbij omgehakte bomen gebruiken ze bovendien als brand- of bouw hout. Ook wordt er veel bos gekapt om het als tropisch hardhout te verkopen aan Westerse landen. Met het verdwijnen van de bossen verliest de tijger niet alleen zijn leefgebied maar ook zijn prooidieren. Door hongersnede gedreven moeten de tijgers dan soms de bewoonde wereld in trekken. Als ze daar dan een rund of zelfs een mens aanvallen neemt de woedende bevolking meestal spoedig wraak.

'Operatie Tijger'

Er zijn veel mensen die bijzonder trots zijn op hun tijgers. Zij willen de tijger dolgraag behouden. Toen uit tellingen in 1972 bleek dat er in India nog maar 2000 tijgers waren, is de Indiase regering begonnen om de tijger en zijn leefgebied te beschermen. Onder leiding van de toenmalige minister-president van India, mevrouw Indira Gandhi, ging met

Tijgers leven in bossen, maar ook water kunnen ze erg waarderen.

steun van het Wereld Natuur Fonds 'Operatie Tijger' van start. Enkele gebieden waar nog redelijk veel tijgers leefden zijn toen uitgeroepen tot Nationaal Park. Hier mocht niet worden gejaagd of gekapt. 'Operatie Tijger' had succes. In tien jaar tijd verdubbelde het aantal tijgers. In andere tijgerlanden werden ook Nationale Parken opgericht. Vanuit de hele wereld komen toeristen om de tijgers in hun reservaten te bewonderen. De tijger-kijkers brengen aardig wat geld in het laatje. Daarnaast profiteert de bevolking rond de parken ook op een andere manier van de bescherming van het gebied: door het behoud van de begroeiing hebben ze minder last van overstromingen.

- Gebied waar de tijger een eeuw geleden voorkwam
- Gebied waar de tijger nu voorkomt

Tijger-tactiek

Tijgers hebben bos nodig. Dat hangt samen met hun manier van jagen. Het zijn geen hardlopers die hun prooi op de vlakte achtervolgen. **Tijgers zijn sluipmoeders.** Onder de dekking van bomen, struiken of lange stengels wachten ze, vaak 's nachts, af. Waar mogelijk schuifelen ze voetje voor voetje dichterbij. Ze blijven ineengedoken loeren tot de afstand tot hun prooi minder dan twintig meter is. Hun hele lichaam spant zich samen en dan... – patsboem – schiet de tijger er op af. Een krachtsexplosie die hem met één of twee enorme sprongen tot vlak bij zijn prooi brengt. Toch heeft de prooi nog alle kans om aan de razendsnelle uitval te ontkomen. Bij tellingen bleek dat **slechts één op de twintig aanvallen van een tijger succesvol is.** Tijgers vangen bij voorkeur grote prooien, zoals een hert of een zwijn. Als ze die te pakken krijgen kunnen ze daar wel twee of drie nachten van smullen. Daarom slepen ze hun prooi ook naar een veilige plek, waar andere rovers hem niet kunnen vinden. **Om een gezin te onderhouden moet een tijgerin zo eens in de week een flinke vangst doen.** Als er niet veel prooidieren aanwezig zijn, kan het territorium van een mannetje in het oosten van Rusland wel tot 1000 km² groot zijn. Dat is een gebied dat groter is dan de halve provincie Utrecht.

Menseneters

Een tijgerin met jongen kan erg gevaarlijk zijn als je in de buurt komt. Maar **normaal jagen tijgers niet op mensen**. Ze zien ons eerder als iets bedreigends en zullen ons zoveel mogelijk uit de weg gaan. Maar in sommige gevallen kan een tijger in een soort wanhoopspoging zijn geluk eens beproeven op een mens. Bijvoorbeeld wanneer hij geen gewone prooi kan bemachtigen omdat hij oud of ziek is. **In India worden per jaar zo'n veertig mensen gedood door tijgers**. Omgerekend per inwoner – India heeft er maar liefst 900 miljoen – is dat echter minder dan er in Nederland aan bijensteken overlijden.

Als een tijger eenmaal gemerkt heeft hoe gemakkelijk het is om een (ongewapend) mens te pakken, kan hij er een gewoonte van maken om mensenvlees te eten. Vroeger werden er korte metten gemaakt met deze 'menseneters'. **Tegenwoordig probeert men gevaarlijke tijgers over te plaatsen naar afgesloten gebieden**. Ook probeert men tijgers te leren om niet aan mensen te komen. Bijvoorbeeld door poppen met schrikdraad in tijgergebieden te plaatsen. Als de tijger zo'n 'elektrische Klaas' aanvalt, krijgt hij een schok en zal het een volgende keer niet nog eens proberen. Aan de andere kant wordt de bevolking van alles over de tijger geleerd. Met die kennis kunnen de mensen beter voorkomen dat ze aangevallen worden. Wat bijvoorbeeld erg goed werkt is het **dragen van een masker op het achterhoofd**. De tijger weet daardoor niet meer hoe hij ongezien van achteren kan naderen: hij ziet immers aan beide kanten een gezicht.

Tijgers kunnen vier jongen per keer krijgen, maar zeven jongen komt ook voor.

Tijger als apotheek

Toch bleef het niet overal goed gaan met de tijger. Vanaf 1990 kregen in veel Nationale Parken toeristen steeds minder vaak tijgers te zien. Uit nieuwe tellingen in 1993 bleek dat het aantal tijgers opnieuw schrikbarend was afgenomen. In enkele parken waren zelfs nauwelijks meer tijgers over. Dit heeft vooral te maken met de vraag naar tijgerbotten in landen als China en Taiwan. In die landen vormen tijgeronderdelen een belangrijke grondstof voor de traditionele medicijnen. De botten, snorharen, ogen of hersenen van tijgers worden vermalen tot poeders en zalfjes, waarvan wordt beweerd dat ze tegen allerlei kwalen helpen. Het geloof in deze tijgermiddelen is zo groot dat de mensen er enorme kapitalen voor willen betalen. Gelokt door het grote geld deinz stropers en zwarhandelaren er niet voor terug om de tijgers uit de goed bewaakte parken te roven. Daarbij zijn in sommige gevallen zelfs parkwachters vermoord. Vooral in de reservaten waar de lokale bevolking hinder van de tijgers heeft, wordt flink gestroopt. Via allerlei smokkelroutes en landen die zich onttrekken aan de handelsverboden komen de tijgers in stukjes en beetjes bij de Chinese apotheek terecht. Daar levert een gram gemalen tijger soms meer op dan een gram goud.

Tijger-feiten

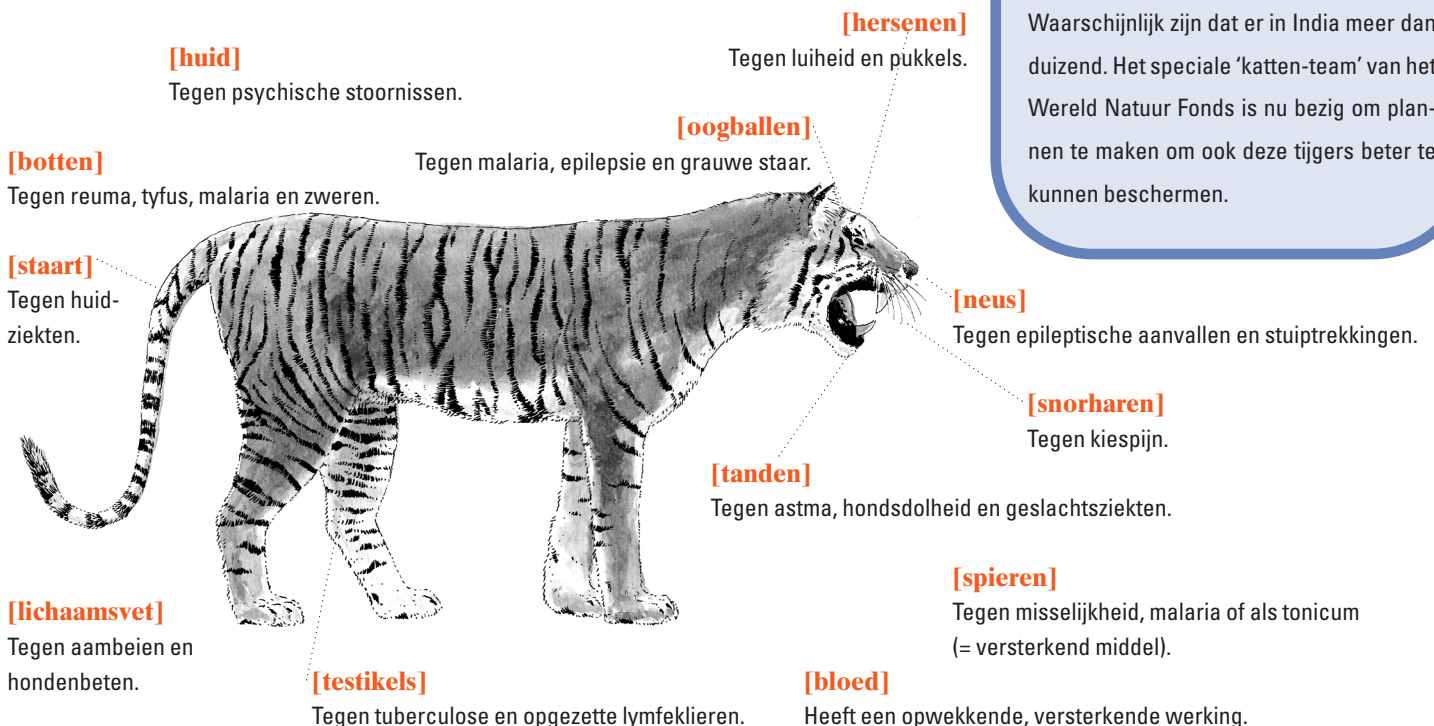
bijzonderheid: **grootste katachtige**
maximum gewicht (wild): **384 kilo**
maximum lengte (met staart): **3,30 meter**
maximum schouderhoogte: **1,07 meter**
maximum leeftijd (gevangenschap): **22 jaar**
draagtijd: **93 tot 111 dagen**
aantal jongen per keer: **2 tot 3** (maximaal 7)

In actie voor de tijger

Om de tijgers nu te kunnen redden moet er zo snel mogelijk een einde komen aan de stroperij en de illegale handel in tijgers. Het Wereld Natuur Fonds werkt daar hard aan, onder meer door middel van zijn speciale onderzoeksbureau TRAFFIC. De mensen van TRAFFIC sporen smokkelroutes en zwarte markten op en helpen de politie om die op te rollen. Ook geven ze hulp aan de verschillende landen om de handel in tijgerproducten beter te kunnen bestrijden. Ze geven bijvoorbeeld advies voor het opstellen van wetten. Of ze geven cursussen aan mensen van de douane om een tijgerbot van een koeienbot te leren onderscheiden. Daarnaast zoeken ze in overleg met de apothekers en de gebruikers van tijgermedicijnen naar andere middeltjes. Alternatieven die even goed voor de gezondheid zijn, maar beter voor de tijgers. In 1995 en 1996 zijn in Rusland met steun van het Wereld Natuur Fonds anti-stroperbrigades opgericht. Dat had succes. In 1995 en 1996 zijn minder dan 20 gevallen van stroperij gerapporteerd, tegen 60 tot 70 in het begin van de jaren '90.

Tijger als apotheek

Hoewel de internationale handel in tijgerproducten is verboden, worden er nog steeds tijgers gestroopt om te verwerken in traditionele Aziatische medicijnen. Het Wereld Natuur Fonds vindt het onaanvaardbaar dat ernstig bedreigde diersoorten worden uitgemoord om medicijnen van te maken. Voor tijgermedicijnen zijn goede alternatieven beschikbaar.

Daarnaast helpt het Wereld Natuur Fonds om de Nationale Parken beter te beschermen.

Daarbij werken de natuurbeschermers zoveel mogelijk met de plaatselijke bevolking samen. Tijgers verdwijnen het eerst in de gebieden waar de dorpelingen het niet zo eens zijn met de parken. Maar als de mensen juist trots op hun natuur en hun tijgers zijn, dan krijgen stroopers geen kans. Ook wordt geprobeerd om parken met elkaar te verbinden met speciale tijgerroutes. Via deze beschermde stroken kunnen tijgers van het ene park naar het andere komen. Dat is belangrijk om inteelt te voorkomen.

De tijger moet blijven

Ooit had de tijger niks te vrezen. Hij was de koning van de jungle. Door de jacht, stroperij en verdwijnen van zijn woongebied is de tijger nu zeldzaam geworden. In totaal zijn er naar schatting nog zo'n 6000 over: een eeuw geleden waren er nog twintig keer zoveel. Juist nu moeten we knokken om dit prachtige beest te behouden. In zijn eigen koninkrijk.

Tijgers tellen in India

In India zijn nu 23 tijgerreservaten. De allergrootste groep tijgers leeft in het Sundarban mangrovewoud. In dit kustgebied op de grens van India en Bangladesh komen maar liefst 500 tijgers voor. Het tellen valt niet mee, want **tijgers leven verborgen in de dichte wouden** en zijn vooral 's nachts actief. De tellingen uit de reservaten zijn het meest betrouwbaar. De aanwezigheid van tijgers wordt vastgesteld aan de hand van hun **voetsporen**, de **uitwerpselen** en de **krabsporen** die ze achterlaten. Soms is er ook een brul van een tijger te horen en heel af en toe is de tijger zelf te zien. Bijvoorbeeld als hij even een slokje komt drinken. Aan de hand van de tellingen is vastgesteld dat er **in 1996 minstens 2500 tijgers leven in India**. In 1989 werd nog geschat dat er ruim 4000 tijgers in India waren. De achteruitgang was in enkele parken goed te merken, zoals in het Ranthambhore Nationaal Park waar **het aantal tijgers daalde van 40 tot 15**. Het aantal tijgers dat buiten de parken leeft is moeilijk precies vast te stellen. Waarschijnlijk zijn dat er in India meer dan duizend. Het speciale 'katten-team' van het Wereld Natuur Fonds is nu bezig om plannen te maken om ook deze tijgers beter te kunnen beschermen.

[staart]

De staart van een tijger is vrij lang: bijna een meter. De staart helpt hem om in evenwicht te blijven bij een sprong. Ook geeft een tijger signalen met zijn staart. Als hij kwaad is slaat hij ermee heen en weer, wat zo iets betekent als: "En nu wegwezen, anders krijg je een mep."

[spier]

Een tijger is één bonk spieren. Daardoor kan hij een prooi die zwaarder is dan hijzelf tegen de vlakte werken. Vervolgens kan de tijger zijn prooi over honderden meters afstand verslepen als dat moet.

[geslachtsdelen]

Tijgers staan bekend om hun vrijpartijen. Het grootste deel van het jaar leven ze helemaal alleen. Maar als ze eenmaal een partner hebben gevonden, doen ze het soms wel honderd keer achtereenvolgend. Tijgers markeren hun territorium door op opvallende plaatsen pies te sproeien: net als een kater. Andere tijgers ruiken dan dat ze beter uit de buurt kunnen blijven.

[snorharen]

Een tijger heeft opvallend lange, witte snorharen. Die helpen om de weg in het donker te vinden door het struikgewas. Het zijn een soort voelsprietten. Ook gebruiken tijgers hun gevoelige haren bij het liefdesspel.

[vacht]

Tijgers die in koude streken leven, zoals de Siberische tijger, krijgen in de winter een dikkere vacht. Tijgers uit tropische streken hebben een veel kortere en dunnere beharing. Ook zoeken zij vaak het water op om verkoeling te vinden.

[streep op vacht]

Een tijger heeft opvallende zwarte strepen. Vreemd genoeg valt hij in het bos of in het hoge gras juist niet op met die gestreepte vacht. Deze werkt dan als een camouflagekleed. Aan de tekening rond de kop kunnen onderzoekers elke tijger persoonlijk herkennen.

[rug]

De tijger heeft een zeer soepele rug. Door hem te buigen kan hij zijn achterpoten tot ver voor zijn voorpoten brengen. Daardoor kan hij supersnel sprinten en atletische sprongen maken, tot wel zes meter ver.

[ogen]

Een tijger heeft ronde pupillen, net als een mens. Dus geen kattenogen. Om de afstand tot een prooi in te schatten draaien tijgers beide ogen naar voren. Maar om beweging aan de zijkan-ten op te merken, schuiven ze beide ogen naar achteren. Doe dat maar eens na!

[tanden]

Een tijger heeft een echt roofdiergebit. Met dolkachtige hoektanden om een prooi mee vast te grijpen. Puntige knipkiezen om het vlees uiteen te scheuren. En snijtanden om eens lekker een botje mee af te schrapen.

[klauw]

Net als de huiskat kan de tijger zijn nagels intrekken. Zo beschadigen ze niet bij het lopen. Voor het vangen van een prooi slaat hij zijn scherpe klauwen razendsnel uit. Soms krabt hij eens flink tegen een boom, waarbij een duidelijk spoor op de stam achterblijft.

Tijger-cijfers

Rond 1900 heersten er nog zo'n honderdduizend tijgers over de bossen van Azië. In 1996 is geschat dat hun aantal ergens tussen de 5000 en 7500 ligt. Meer dan de helft daarvan leeft in India. De huidige stand van zaken voor de acht ondersoorten (rassen) van de tijger is als volgt:

Bengaalse tijger

Dit is de tijger die nu nog het **meest voorkomt**.

Het zijn er 3160 tot ruim 4700. Ze leven in India, Bangladesh, Bhutan, China, Myanmar (Birma) en Nepal. De mannetjes worden tweeënhalft tot drie meter lang en zo'n 200 kilo zwaar.

Sumatraanse tijger

Dit is de **kleinste tijger** die nog in leven is. Hij wordt maximaal 2,70 meter lang en 100 tot 150 kilo zwaar. **Er zijn nog 400 tot 500 stuks over.** Deze leven op Sumatra. De andere Indonesische tijger-soorten zijn uitgestorven.

Indo-Chinese tijger

Deze tijger heeft het zwaar te verduren gehad tijdens de oorlog in Vietnam in de jaren zestig. **Het aantal wordt nu geschat op 1000 tot 1850.** Ze leven in Maleisië, Thailand, Vietnam, China, Laos, Myanmar (Birma) en Cambodja.

Siberische tijger

Met zijn lengte van vier meter (van neus tot staartpunt) en zijn gewicht van 350 kilo is dit de **grootste** van alle tijgers. Helaas zijn er **nog maar 445 tot ruim 500 over.** Die leven in het Amoer-gebied in Rusland. Waarschijnlijk komen er ook nog een stuk of tien in Noord-Korea voor.

Zuid-Chinese tijger

Deze tijger is enorm vervolgd door de Chinese boeren. Hij is daardoor **bijna uitgestorven**. Waarschijnlijk zijn er **minder dan vijftig over**. Af en toe worden er nog sporen van ze aangetroffen in de bergen van Zuid-China.

Javaanse tijger

Deze tijger werd voor het laatst op Java waargenomen ergens in de jaren tachtig. Waarschijnlijk is hij **uitgestorven**.

Kaspische tijger

Dit was de tijger die het verst naar het westen voorkwam. Rond de Kaspische Zee en zelfs tot in Oost-Turkije. **Hij is uitgestorven in de jaren zeventig.**

Balinese tijger

Dit was de **kleinste van alle tijgers**. Maar helaas is deze soort, die alleen op het Indonesische eiland Bali voorkwam, **in de jaren veertig uitgestorven**.

Met zijn lengte van 4 meter en zijn gewicht van 350 kilo is de siberische tijger de grootste van alle tijgers.

Uitgave

Wereld Natuur Fonds (2e druk - 1998)

Tekst en samenstelling

Frits Vaandrager, Geert-Jan Roebers

Productie en eindredactie

Willem Vermeulen (WNF)

Fotografie

Zefa: R. Williams, R. Blakefield

Foto Natura: A. Maywald, M. Harvey

Illustratie

Ulco Glimmerveen

Vormgeving

Kris Kras Design, Utrecht

Papier

Freelife, een zuur- en chloorvrij,

100% recycled papiersoort

Wereld Natuur Fonds

BOULEVARD 12, 3707 BM ZEIST

POSTBUS 7, 3700 AA ZEIST

TELEFOON 0900 - 1962

TELEFAX 030 - 6930408

INTERNET: WWW.WNF.NL